

оперативної обстановки за вказаними вище параметрами, які можуть бути доповненими у відповідності із специфікою регіону та структурою злочинності.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, підрозділи стратегічних розслідувань, оперативні позиції, оперативна обстановка.

Ключевые слова: оперативно-розыскная деятельность, подразделения стратегических расследований, оперативные позиции, оперативная обстановка.

Key words: search operations, strategic investigations units, operational positions, operational situation.

МОТЛІЧ ЮРІЙ ОЛЕГОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАЇЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Аналіз визначених законодавцем у ст. 91 КПК України [1] обставин дозволяє прийти до висновку, що перед слідчим та іншими учасниками провадження стоїть досить складне та надзвичайно відповідальне завдання, яке вимагає усестороннього дослідження події злочину в цілому та окремих її елементів зокрема. Цей факт призводить до того, що у своїй діяльності слідчий мусить оперувати значним масивом не лише професійних і кримінальних та кримінальних процесуальних знань, але й масою інших, які досить часто виходять за межі його компетенції. Такі знання чи навички можуть стосуватися різних галузей науки і техніки, мистецтв чи ремесл тощо. При цьому, навіть якщо слідчий оволодіває певними специфічними знаннями, що не притаманні йому відповідно до виконуваних ним функцій та обов'язків, не можна з упевненістю стверджувати, що таких знань буде достатньо для вирішення конкретних завдань у процесі розслідування окремого взятого кримінального провадження.

Надзвичайно актуальним зазначене є для ситуацій, що стосуються розслідування корупційних злочинів, що вчиняються в органах місцевого самоврядування. Специфіка вчинення даних злочинів, а також їх викриття та розслідування вимагає застосування ряду спеціальних знань, що дозволять повно та об'єктивно оцінити наявні докази та належним чином використати їх під час розслідування та подальшого судового розгляду кримінального провадження.

О.Р. Росинська розглядає спеціальні знання як систему теоретичних знань і практичних навичок у галузі конкретної науки, техніки, мистецтва або ремесла, набутих спеціальною підготовкою або професійним досвідом і необхідних для вирішення питань, що виникають в

процесі кримінального або цивільного судочинства [2, с. 4]. В ході здійснення розслідування корупційних злочинів, що вчиняються в органах місцевого самоврядування, спеціальні знання можуть застосовуватися у різних формах: 1) у вигляді залучення спеціалістів до участі у проведенні слідчих (розшукових) дій; 2) у вигляді залучення експерта для проведення судової експертизи; 3) у вигляді допиту експерта у суді; 4) у вигляді отримання консультацій чи роз'яснень від спеціаліста.

Кожна із зазначених форм заслуговує уваги та деталізації. Зокрема залучення спеціалістів до участі у проведенні слідчих (розшукових) дій зазвичай здійснюється при проведенні огляду, обшуку, відібранні зразків для порівняльного дослідження, а також таких негласних слідчих (розшукових) дій, як арешт, огляд та виїмка кореспонденції, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, зняття інформації з електронних інформаційних систем, контроль за вчиненням злочину.

Дуже важливою є допомога спеціаліста при огляді певних документів, що можуть містити інформацію, яка підтверджуватиме вчинення злочину посадовою особою органу місцевого самоврядування; документів, які матимуть на собі відбитки пальців чи сліди їх підробки; документів, які матимуть на собі спеціальне хімічне маркування (наприклад, купюр, вкритих спеціальним хімічним розчином). При цьому доречним буде застосування допомоги спеціаліста, обізнаного у специфіці документообігу органів місцевого самоврядування. Такі його знання можуть бути використані слідчим при роботі зі значним масивом документації, коли слідчому необхідно оглянути та вилучити саме ті документи, що можуть містити підтвердження інформації про вчинення корупційного злочину або вчинення посадовою особою інших супутніх дій, безпосередньо пов'язаних із бажаним злочинним результатом.

Також важливим є залучення спеціалістів, що володіють спеціальними знаннями у сфері інформаційних технологій. Попри намагання злочинця мінімізувати вірогідність залишення цифрових слідів, що б вказували на вчинення ним корупційного злочину за місцем роботи, в сучасну еру цифрових технологій це лишається практично нереальним завданням. Тому правильне вилучення комп'ютерної інформації, електронно-обчислювальних пристроїв, флеш-носіїв цифрової інформації у більшості випадків вимагає використання допомоги відповідного спеціаліста. Окрім цього, О.П. Ващук досліджує можливості пошукових систем Фейсбук як джерела криміналістичної інформації [3, с. 10-11].

Під час розслідування корупційних злочинів, що вчиняються в органах місцевого самоврядування, виникає необхідність призначення та проведення ряду судових експертиз, зокрема дактилоскопічної, техніко-криміналістичної експертизи документів, почеркознавчої, авторознавчої, судово-біологічної, фоноскопичної, експертизи відеозвукозапису, експертизи спеціальних хімічних речовин, а також ряду судово-економічних експертиз (наприклад, для визначення розміру заподіяних державі збитків тощо).

На етапі судового розгляду суд може прийняти рішення про необхідність допиту експерта з приводу обраної ним методики проведення дослідження, критеріїв оцінки, використаних науково-технічних засобів, окремих термінів та формулювань у висновку.

Що стосується отримання консультацій чи роз'яснень від спеціаліста, то при розслідуванні досліджуваної категорії злочинів важливим буде отримання таких консультацій з приводу специфіки використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування, підготовки різноманітної проектної та тендерної документації, ведення звітної бухгалтерської документації тощо. Вивчення зазначених операцій досить часто дозволяє оперативним працівникам та слідству виявляти факти, що вказують на вчинення корупційних діянь певними представниками органів місцевого самоврядування.

Означені положення вказують на значну роль використання спеціальних знань під час розслідування корупційних злочинів, що вчиняються в органах місцевого самоврядування. Певні вагомі докази у кримінальному провадженні можуть бути здобуті та належним чином досліджені лише за умови своєчасного застосування відповідних спеціальних знань.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]: станом на 13 лютого 2020 р. Електрон. текст. дані. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Россинская Е.Р. Судебно-бухгалтерская экспертиза: учеб. пособие для студентов вузов / Е.Р. Россинская [и др.]; под ред. Е.Р. Россинской, Н.Д. Ериашвили, Ж.А. Кеворковой. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право. 2011. 383 с.
3. Ващук О.П. Можливості пошукових системи Фейсбук: Graph search / О.П. Ващук. Інформаційне забезпечення розслідування злочинів: матеріали VII Міжнародного круглого столу (31 травня 2019 р.). Одеса. Видавничий дім «Гельветика». 2019. С. 10-12.

Ключові слова: спеціальні знання, корупція, органи місцевого самоврядування, розслідування.

Ключевые слова: специальные знания, коррупция, органы местного самоуправления, расследование.

Key words: special knowledge, corruption, local self-government institutes, investigation.